

Наукин алдр кўчтә диилвр

делкәд негдгч болдж Советск Союзин газрин искусствени дахулин нислт цугъараднь амлдж болшго өвр-болджана.

Энүна туск заньг, газрин искусствени эн дахулин нислт, ягъдж тер овхнь ода, эн цагт, цуг кўмн амтнә обгъдждәхш. Тер ягъдж нисдж йов-делкә цугъарн өдр-сө уга тәвл уга ордж шиндждж хәләджәнә. Ода энү-өвр эс келх кўн уга.

Йовбувчи, кеер теегт йовх хббч станокин өөр көдлджәх көдлмшч гертән суух герин эзн кўүкд кўн газа наадад гүүдж йовх бичкн кўү-бувчи, ода эн цагт, газрин искусствени тускар эдн цугъарн ик кўр-кўүндвр болдәнә.

Тәвсн өдрәс нааран газрин искусствени йиртмджиг кесг эргәд нисчкв. Эн зуур эн йиртмдж эргчкнә, амлдж өр хурдн.

Искусствени дахуль советск наукинәс, советск көдлмшчирин кесн көдл-советск учени улсин, инженермүдин тоолвр-уханас ууддж бүрдсмн. Одгә ца-туургсн ик нертә гүн ухата учени ул-келәр болхла, йиртмджин унъг-джит-медж авлгънд, эн келдж болшго ик өбкд болхмн, цивилизацин тууджд, амтнн эрдм-сургулиг цааранднь улм болгънд шин цаг ирчксн болдж гар-Иим болсн учрар чигн, советск учени уудәлж, бүрдәлж гаргъсн, газрин искусствени дахулин чинрнь тууджд орх, амтнн унъг-тохмд мартгдшго туста, өдә йовдл мөн.

Аадм экәс төрәд, газр ишкәд, тү-болдж саадг хадг дасснас нааран тоо-болшго кесг минъгън джил болв. Эн хурдмб, салькн хурдмб? — гидж келдг өлгүр бәәдг бишй. Санан кецү хур-тер кезәнък хол цагин бийднь нисх, өдә болхла бийдән дживр ургәадж авх-седкл кўүнә уханас хббгъдго бәәс-

Эн туульсд сәәхн кўүкд ягъад шо-хуврәд, хун болад нисәд, тенъгр өдд-гәрч одна, нисдг мөрнә болн хан-гәрд өдд-деер тарха көвүн ягъдж ниссн бо-риндг кўн ягъдж дживртә болхар өдд-тослвр тослсн болдв, түүнә тиим өдд-седклиннь тускар келгднә. өдд-өсәр седсн санан-седкл кўүнә уханд

ики кезәнә төрдж уудсмн. Болв орчлнь өсәд, өргдждәд, кўмн амтнн эрдм, билг, сургъуль өбдләд, наук делгрәд, нисдг ма-ши ухалдж, уудәдж гаргътл кесг цаг да-вб.

Зуг ХХ-ч зун джилин түрүнък өрәлнь авиац кўчтә кевәр делгрлгънә цагнь болв.

Энүгән кўцәснә хббннь, кўмн амтн, түүнәс даву төрмүд кўцәхән тоолв.

Советск Союзин ода деешән гаргъдж тәвсн, газрин искусствени дахуль, эн төр-мүдин кўцәлгъиг мана орн-нутг эклчкснә учр болджана.

Эн иим ик кўчтә төр хагәлдгнь—эну-нәс урд, кесг олд джилмүдин туршарт делгү гүдждрмг көдлмш кегдснә учр гидж тоолх зөвтәвдн.

Газр деер бәәх цуг кўмн амтн цугъарн советск наук болн техник ямаран ик туургсн нер-тә кўчтә диилвр бәрсиг үзджәнә. Эн диил-врнь—Коммунистическ партин гардврт алдр советск олд-амтн, кецү хурц научн хаал-гъар, тавад джилмүдин зурагъар дамджу-лад, джил ирвәс эврәннь орн-нутгин про-мышленностиг болн түүнә техничск кў-чн-чидлинь кўчтә кевәр делгрүлснә учр болджана. Газрин искусствени дахуль тәвл-гън—зөргтә кевәр, батта тоолвртагъар шу-ндж, уралан йовджд йовцхах советск ул-син делкәд туургсн диилврин ашнь. Эн диилвр—хамсн, негдсн кўч-көлснә омг.

Дадждрлгънас, мухлаллгънас сулдхгдсн олд-амтнә кўч-көлсиг социалистическ кев-янзар бүрдәлгън, советск строй капитали-стическ стройар болхла төрүц онъгданинь, тун-дорхнь дееринь наукин эн диилвр ке-цү гидг иләр, кўмн амтнд цугъараднь тод-рха кевәр медгдмәр үзүлджәнә.

Газрин искусствени дахуль уудәдж гар-гългън—советск наукин бахмдхта диилврнь мөн. 1957 джилин октябрь сарин дбнн кўмн амтнә тууджд кезәд чигн мартгдшго өдр болхмн. Цуг нарт делкәд түрүн болдж Советск Союзд уудәгджд кегдсн газрин ис-кусствени дахуль эн өдр деешән өбдлү-лгджд тәвгдсмн.

Советск Союз ю сансан кўцәджд чадх, одгә цагин олд-зүсн техникәр бийән агсгсн делгрсн агъу ик кўчтә орн-нутг болджахан цуг нарт делкән өмн дакн нег медүлв.

Советск олд-амтнә кўчн-чидлнь кемджән уга ик. Болв зуг, кўүнд деерлкх, кўүнә газ-рт үлү үзх, муугъин ухан-седкл манд уга. Орчлнь джиргътхә, ни-ниичнъгъу бәәтхә, наукин кўцлтиг олд-амтнә амулнъгин төлә олзлхмн. Советск Союзин бәрц иим.